Fast kontakt i primärvården

Patienters uppfattning om tillgången till fast läkarkontakt och fast vårdkontakt i primärvården

PM 2021:1 Webbpresentation med urval av resultat

vård- och omsorgsanalys

Innehåll

Delrapport i uppdraget att utvärdera omställningen till en god och nära vård

Övergripande resultat och slutsatser

Vårt fortsatta arbete

Uppdrag

Vård- och omsorgsanalys har regeringens uppdrag att utvärdera omställningen i hälso- och sjukvården till en god och nära vård

- Vi ska utvärdera omställningen ur ett patient- och systemperspektiv och med utgångspunkt i regeringens mål för omställningen: ökad tillgänglighet, delaktighet och kontinuitet i primärvården.
- I uppdraget ingår bland annat att kartlägga patienters tillgång till fast läkarkontakt med fokus på patienter med omfattande och komplexa vårdbehov.

En första delrapport i en långsiktig utvärdering av omställningen till en god och nära vård

- I den här första delrapporten belyser vi patienters uppfattning om tillgången till fast läkarkontakt och fast vårdkontakt i primärvården – båda rollerna syftar till en bättre samordning och kontinuitet.

- Den andra delrapporten redovisas den 1 oktober 2021.

- Det samlade uppdraget ska slutrapporteras i mars 2023.

Nulägesbilden av patienternas uppfattning utgår från enkätundersökningar

- Nulägesbeskrivningen utgår från en enkätundersökning vi genomförde hösten 2019. Enkäten riktade sig till den vuxna befolkningen och med frågor om deras erfarenheter och syn på kontinuitet vid vårdcentraler, där frågan om fasta kontakter var central.
- Det saknas nationella sammanhållna, kontinuerliga eller årligen återkommande tidsserier där patienternas uppfattning om fasta kontakter mäts på samma sätt. Däremot har det under det senaste decenniet gjorts flera olika enkätundersökningar kring utvecklingen av patienternas uppfattning över en viss tidsperiod.
- Sammantaget bedömer vi att dessa studier ger ett tillräckligt underlag för att både ge en nulägesbild och beskriva utvecklingen över tid.

Innehåll

Delrapport i uppdraget att utvärdera omställningen till en god och nära vård

Övergripande resultat och slutsatser

Vårt fortsatta arbete

Fast läkarkontakt – enkäter visar inga tecken på förbättringar över tid

Utvecklingen av fast läkarkontakt i olika undersökningar

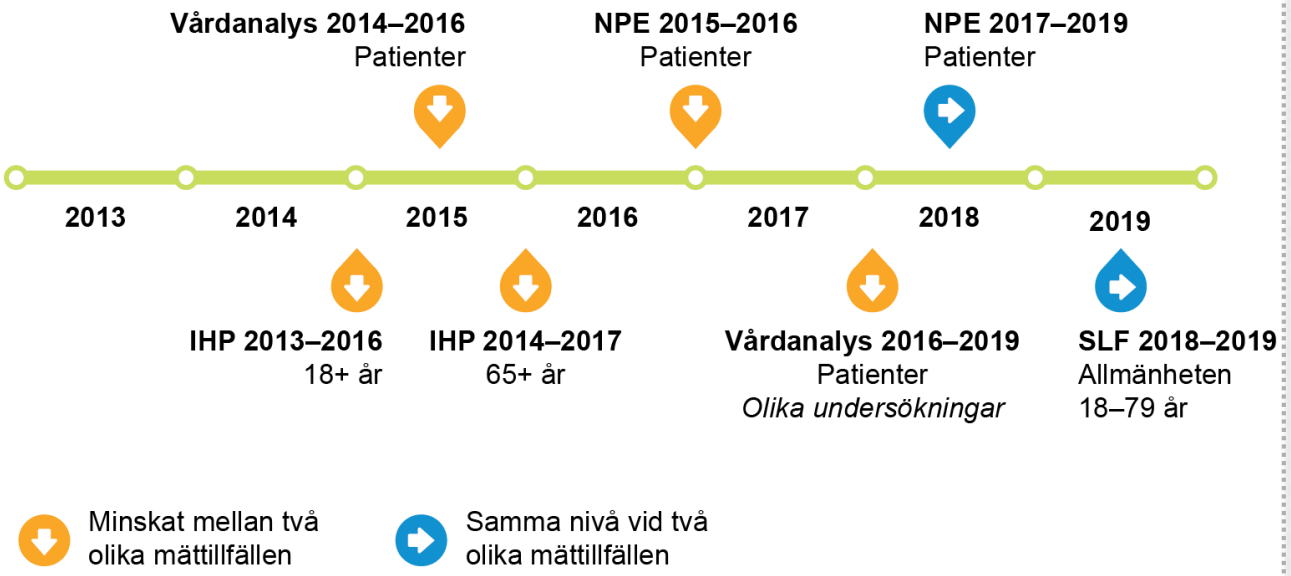

- Andelen personer som uppger att de har en fast läkarkontakt eller får träffa samma läkare vid sina besök på vårdcentralen minskade under flera år under 2010-talet för att under senare år ligga kvar på samma nivå.
  - Vi har sammanställt undersökningar som har upprepats minst två gånger.
  - Utvecklingen för fast vårdkontakt kan inte följas på motsvarande sätt på grund av bristen på jämförbara uppgifter.

Källa: Vård- och omsorgsanalys enkäter, International Health Policy Survey – IHP, Nationell patientenkät primärvård – NPE, Sveriges läkarförbund – SLF.
Se PM 2021:1 för fullständiga referenser.

vård- och omsorgsanalys

En tredjedel av befolkningen har någon fast kontakt vid sin vårdcentral

Andel av den vuxna befolkningen med fast kontakt vid sin vårdcentral:

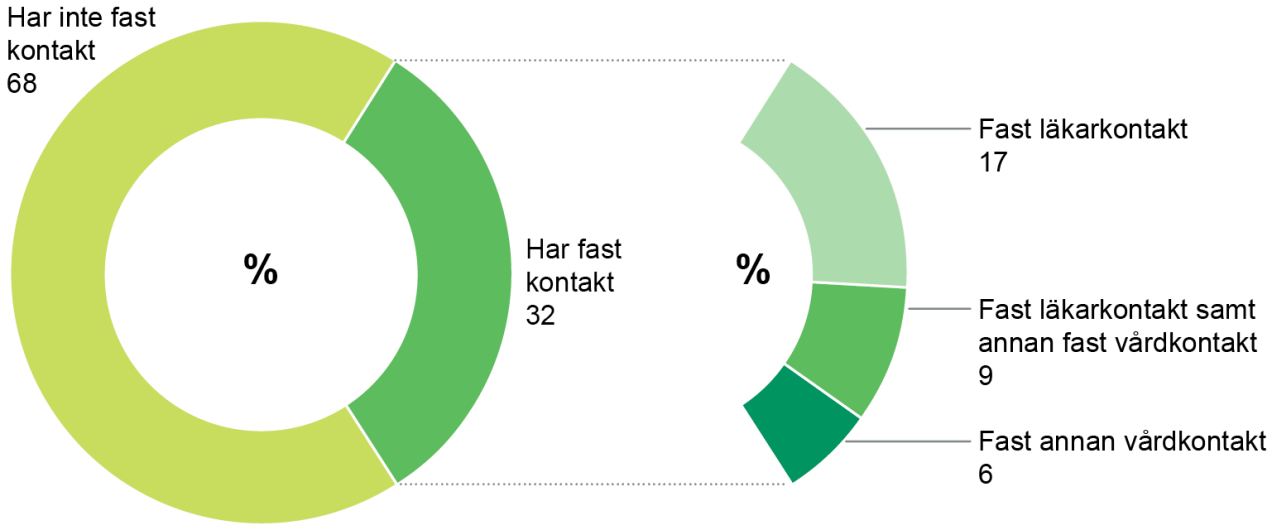

- Majoriteten av befolkningen uppger att de har en ordinarie vårdcentral men bara en av tre att de har en fast kontakt på sin vårdcentral.
- 26 procent av befolkningen uppger att de har en fast läkarkontakt och 15 procent att de har en annan fast vårdkontakt på vårdcentralen.
  - Personer kan även ha flera fasta kontakter. Knappt 10 procent av befolkningen har både en fast läkarkontakt samt en annan fast vårdkontakt vid sin vårdcentral.

Källa: Bearbetat från Vård- och omsorgsanalys (2020). *Primärt i vården – En studie om befolkningens syn på kontinuitet vid vårdcentraler.* Rapport 2020:9.

vård- och omsorgsanalys

Många har inte en fast kontakt trots att de ser ett behov av det

Flera undersökningar pekar på att många inte har en fast kontakt även om de ser ett behov av det.

- I vår senaste befolkningsundersökning uppgav drygt åtta av tio personer att det är viktigt att få träffa samma person vid varje vårdbesök i primärvården, men bara hälften så många anser att de faktiskt får göra det.

- När det gäller möjligheten att själv få välja vem man ska ha som fast kontakt ser vi liknande resultat – nästan åtta av tio personer anser att det är viktigt men bara hälften så många upplever att de har den möjligheten.

Olika grupper i befolkningen har olika behov och preferenser

- I stort värderar befolkningen två olika lösningar på fast kontakt ungefär lika högt, nämligen en fast läkarkontakt och ett fast mindre sjukvårdsteam med både läkare och sjuksköterskor jämfört med att inte ha någon fast kontakt.

- Utöver fasta kontakter finns det flera andra kvalitetsaspekter som värderas högt av befolkningen. En del personer värderar möjligheten till fast kontakt högst medan andra personer värdesätter kort väntetid även till icke-akuta besök högst.

Fasta kontakter förekommer inte bara i primärvården

Andel personer med fast läkar- eller vårdkontakt vid sin vårdcentral, sjukhus eller specialistmottagning av dem som har en fast kontakt:

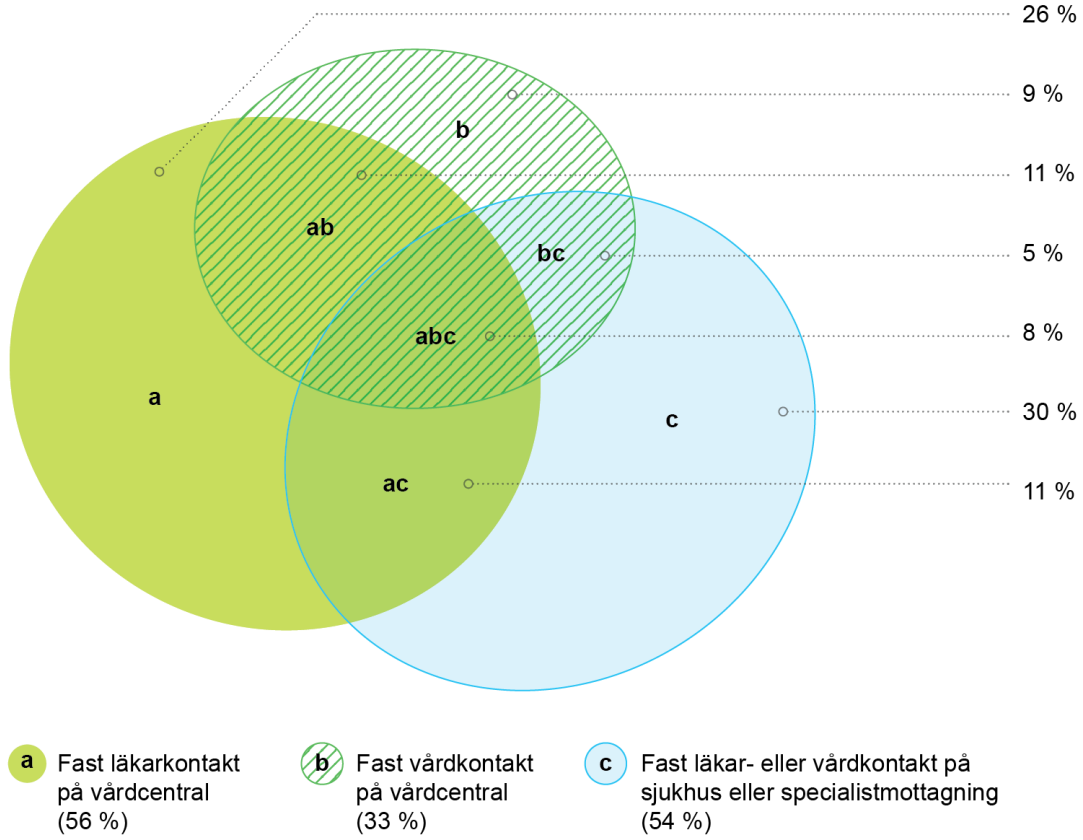

- Nästan hälften av befolkningen har en fast läkarkontakt eller annan fast vårdkontakt *någonstans* i hälso- och sjukvården (vid vårdcentral, sjukhus eller specialistmottagning).
- Av dem som har en fast kontakt någonstans i hälso- och sjukvården har:
  - 46 procent en fast läkarkontakt eller annan fast vårdkontakt endast vid sin vårdcentral (områdena a, ab och b i figuren).
  - 30 procent en fast kontakt endast vid ett sjukhus eller en specialistmottagning.
  - 24 procent en fast kontakt både på vårdcentralen och på ett sjukhus eller en specialistmottagning.

Not. n = 921. Viktat för befolkningen. Endast svarande som har angett att de har en fast kontakt inkluderas i figuren – därför skiljer sig (%) från genomsnittet i befolkningen.
Källa: Vård- och omsorgsanalys (2020). *Primärt i vården – En studie om befolkningens syn på kontinuitet vid vårdcentraler.* Rapport 2020:9.

vård- och omsorgsanalys

Det är vanligast med en fast läkarkontakt i primärvården

Fördelning av vilka yrkeskategorier som är fasta kontakter på vårdcentraler:

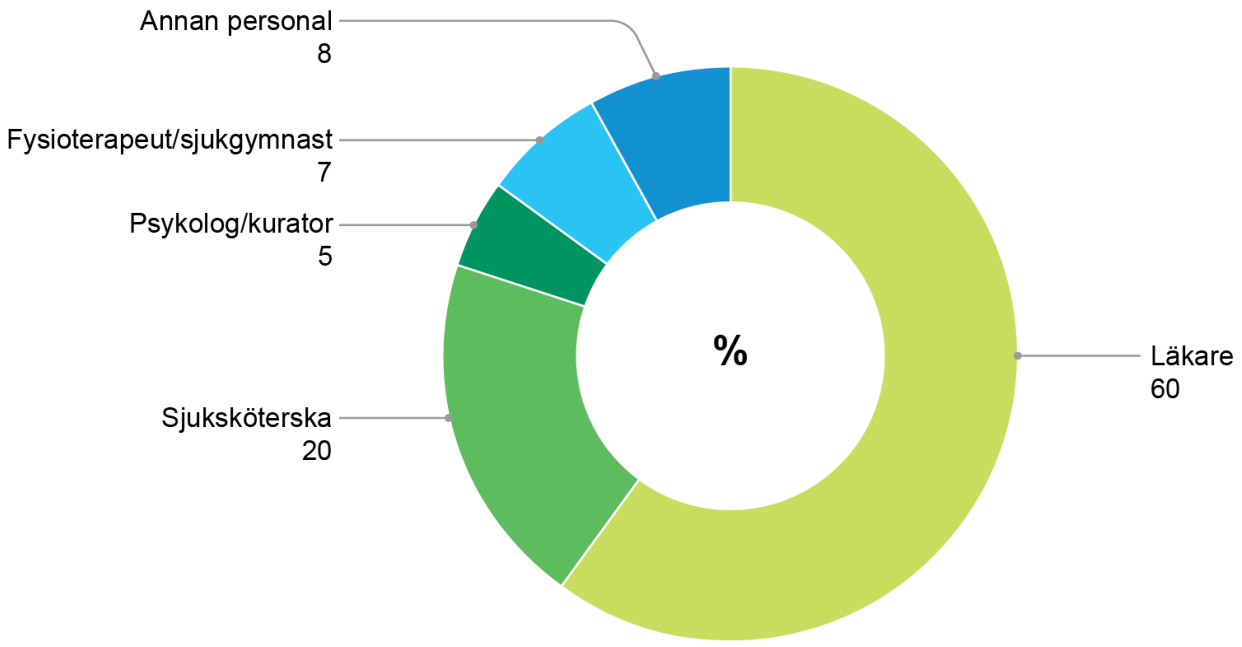

- Det är vanligast att läkare utgör den fasta kontakten, följt av sjuksköterskor.
  - Även andra yrkeskategorier, som fysioterapeuter eller kuratorer utgör personers fasta vårdkontakt på vårdcentralen.
- Personer kan också ha flera fasta kontakter (framgår inte av figuren).

Not. Observera att frågan inte tar hänsyn till om en person har flera fasta kontakter inom samma yrkeskategori
Källa: Vård- och omsorgsanalys (2020). *Primärt i vården – En studie om befolkningens syn på kontinuitet vid vårdcentraler.* Rapport 2020:9.

vård- och omsorgsanalys

Personer med mer omfattande vårdbehov har oftare fast kontakt

Andel personer med fast läkarkontakt resp. annan fast vårdkontakt på vårdcentral:

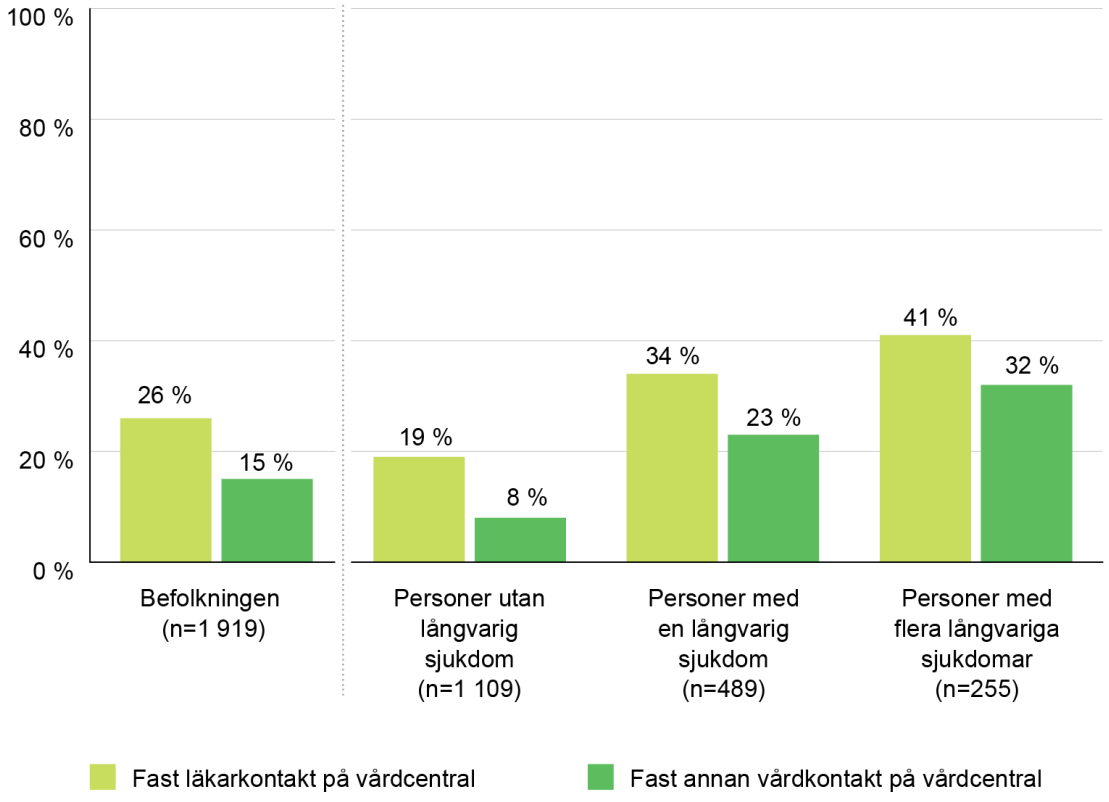

- Det är vanligare att personer med mer omfattande vårdbehov har en fast kontakt i primärvården.
  - Personer med flera långvariga sjukdomar anger i dubbelt så stor utsträckning som personer utan långvarig sjukdom att de har en fast läkarkontakt i primärvården
  - Andelen personer som har en fast kontakt ökar till exempel med deras vårdkonsumtion och ålder.
- Sannolikheten att ha en fast kontakt varierar på andra sätt:
  - Kvinnor har oftare en fast läkarkontakt än män
  - I mindre kommuner har färre personer en fast läkarkontakt men fler en annan fast vårdkontakt, än de som bor i storstadskommuner.

Not. Viktat för befolkningen. Fast annan vårdkontakt avser sjuksköterska, psykolog/kurator, fysioterapeut/sjukgymnast eller annan personal (inte läkare)
Källa: Bearbetat från Vård- och omsorgsanalys (2020). *Primärt i vården – En studie om befolkningens syn på kontinuitet vid vårdcentraler.* Rapport 2020:9.

vård- och omsorgsanalys

Fasta kontakter kan bidra till målen med omställningen

- Personer med fasta kontakter på vårdcentralen har bättre erfarenheter av vården där. Det positiva sambandet ser vi för samtliga mål som finns med omställningen till en god och nära vård – ökad delaktighet, tillgänglighet, kontinuitet och samordning.
- En högre andel personer med fast läkarkontakt uppger att de får vara delaktiga i sin behandling jämfört med personer som inte har en fast läkarkontakt.
- Personer som har både fast läkarkontakt och annan fast vårdkontakt upplever i högre grad att vårdcentralen har en kort väntetid jämfört med personer som enbart har en fast läkarkontakt.
- Att patienter som har fasta kontakter också har bättre erfarenheter av vården är något vi sett i flera undersökningar. Sambandet är starkare för patienter med långvariga sjukdomar eller hälsotillstånd jämfört med övriga patienter

Andel som uppger att deras nuvarande vårdcentral stämmer överens med ett antal centrala kvalitetsaspekter:

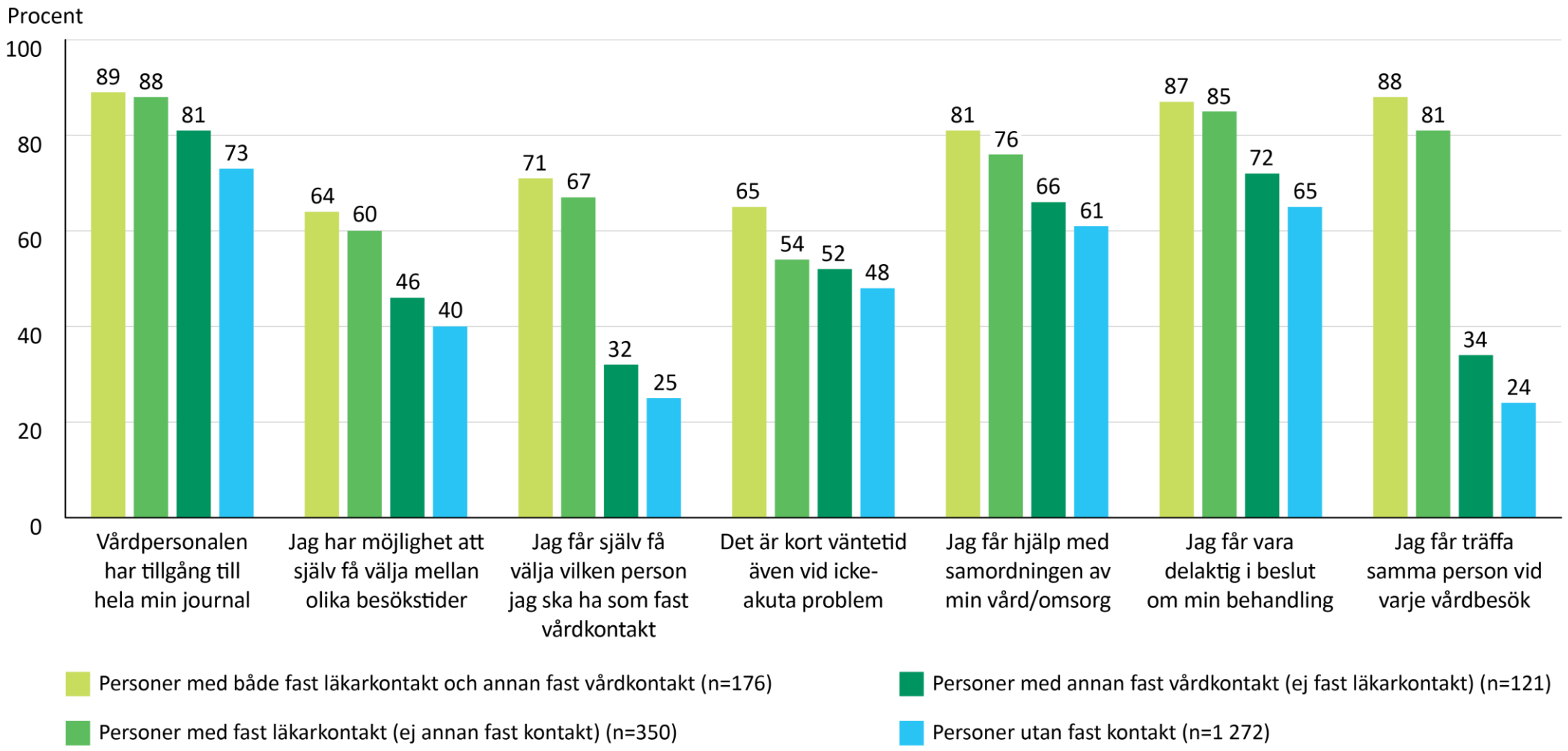

Statistiskt signifikanta skillnader utom vad gäller dem utan fast läkarkontakt men som har en annan fast vårdkontakt. För dem är det enbart resultaten på frågan om delaktighet samt att träffa samma person som är signifikant skilda från personer utan fast kontakt.

Not. n = 70 – 1 035 för kvalitetsaspekterna. Procentandelarna avser andelen svarande som svarat ”mycket väl” eller ”ganska väl”. ”Vet ej” exkluderat. Viktat för befolkningen.
Källa: Vård- och omsorgsanalys (2020). *Primärt i vården – En studie om befolkningens syn på kontinuitet vid vårdcentraler.* Rapport 2020:9.

vård- och omsorgsanalys

Innehåll

Delrapport i uppdraget att utvärdera omställningen till en god och nära vård

Övergripande resultat och slutsatser

Vårt fortsatta arbete

Vi kommer att följa upp flera aspekter av kontinuitet

- Med utgångspunkt i denna nulägesbeskrivning av fasta kontakter ska vi i kommande rapporter beskriva utvecklingen av de fasta kontakterna samt utvecklingen av kontinuitet i stort.

- Vi avser att belysa både *patienternas uppfattning* om tillgången till samt behovet av fasta kontakter och *verksamheternas tillhandahållande* av fasta kontakter.
  - Det kan till exempel handla om att vi vänder oss till ett urval av regioner för att följa utvecklingen av andelen personer som är listade på en fast läkarkontakt vid sin vårdcentral samt mått på kontinuitet som kan tas fram från vårddataregister.
  - Vi avser också att belysa hur dessa mått på kontinuitet förhåller sig till varandra.

- Fasta kontakter är ett av flera medel för att uppnå kontinuitet. I det fortsatta arbetet kommer vi belysa också andra aspekter av kontinuitet – till exempel informationskontinuitet eller möjligheten att få stöd med samordning.